

ROZPRAWY.

Materyały do historyi leśnictwa polskiego.

Szkoła leśna w Warszawie w latach 1818 do 1832.

Koniec ósmnastego i początek dziewiętnastego stulecia jaśnieją w dziejach kultury naszej niezwykłym blaskiem. Świetne tradycje komisji edukacyjnej wywarły potężny wpływ na cały ustrój szkolny i wycisnęły swoje piętno na wszystkich dziedzinach wiedzy. Kwitły nauki przyrodnicze, a imiona Śniadeckich, do dzisiejszego dnia niezapomniane, stoją na czele całego szeregu uczniów.

Niedziw że i leśnictwo, jako wiedza przyrodnicza zastosowana, pomyślnie w czasach tych rozwijać się zaczęło. Okoliczności zresztą sprzyjały temu rozwojowi. Lasy rządowe Królestwa polskiego obejmowały w latach 1818—1830 923.829 Harów i podzielone były na 70 leśnictw (rewirów).

Na czele całej administracji stał „Wydział lasów w komisji rządowej Przychodów i Skarbu“, złożony z ludzi wysokiej wiedzy praktycznej i teoretycznej. Warunki rozwoju były więc zapewnione.

Rząd Królestwa polskiego dał niespolite dowody dojrzałości ekonomicznej i zrozumienia ważności lasów, mając bowiem w ręku tak znaczne przestrzenie starał się wszelkimi siłami wprowadzić ład i porządek, zarówno pod względem administracyjnym jak i technicznym. Opierając się na postępowych z Zachodu płynących prądach, zajął się przedewszystkiem urządzeniem pojedynczych leśnictw, i dążył do postawienia gospodarstwa leśnego na możliwie wysokim stopniu. Jaki duch panował wówczas, jaka ochota do pracy i doskonalenia się, jak głębokiem było zrozumienie ważności leśnictwa i miłość zawodu, tego dowodzą stare roczniki „Sylwana“. Z tych pożółkłych kart wieje duch samodzielnej, swobodnej i świadomej celu pracy, i dość przetrząść pierwszych parę roczników, aby się przekonać jak Rząd królestwa polskiego pojmował swoje zadanie względem lasów narodowych. „Rząd ma obowiązek zająć się, naprzód: wsparciem

„produkcyi leśney, powtóre: ustosunkowaniem konsumpcyi krajowej drzewa do możności produkcyi wewnętrzney tego materiału.

„Lecz iakże tym ważnym obowiązkiem zadosyć uczyni? „czyli nauczając prywatnych właścicieli lasów iak mają własnością swoją zawiadywać? czyli też zmuszając ich do tego, ażeby „dobrze w lasach swych gospodarzyli i oszczędność w używaniu „tego materiału zaprowadzili?

„Niemożna zaprzeczyć, że upowszechnienie nauki leśney „i wszelkich prawideł postępowania które doświadczenie i teoria „względem produkcyi i ochrony leśney podają, nader zbawienne „i do celu tego zmierzające wypadki przywieśdź może; nie ieden „albowiem właściciel lasu... chwyci się lepszey metody i porad „nauki doskonałego gospodarstwa słuchoać będzie.... z tem „wszystkiem dla ogółu środek ten niedostatecznym się bydź „okaże, bo za iednego nawróconego tysiące niedbałych, uprzędzonych i lekce porady nauki ważących sobie właścicieli lasów „zawsze naliczyć można, na których ani porada ani nauka żadnego wrażenia nieuczyni....

„Jeżeli dla zaradzenia tey niedostateczności przyymie rząd „za prawidło, że upornych i niedbałych właścicieli lasów przymusem na dobrą drogę wyprowadzać należy, nateczas postępkiego i środek dopięcia pożądanego celu cechę gwałtu i nieprawości nosić będą.“

.....

„Niemożna dosyć tego tak ważnego prawidła postępowania „powtarzać, że nayszabawiennieysze zamiary przez wybór złych „wykonania ich środków, skażone bydź mogą i opaczne pożądanym skutki wydaia.

„Gdy nauczanie prawideł gospodarstwa leśnego niedostatecznym a przymuszanie do ochrony leśney nienawidzonym jest „środkiem, a ieden iak drugi do tego celu niedoprowadza aby „produkcyja leśna dostateczne wsparcie znaleźdź a konsumpcyja „do iey ważności zastosowaną bydź mogła, iakież tedy zostanie „dla rządu sposób uczynienia zadosć obowiązkom które na niego „dobro narodu i potrzeby przyszłych pokoleń wkładaią? nie inny „zaiste iak ten aby zachował przy narodzie własność „lasów któremi grunta dóbr narodowych są okryte

„aby ie nie podciągał pod ogólne prawidło alienacyi dóbr tego
„rodzaiu i aby sam przez osobny wydział Administracyi publi-
„czney ich zagospodarowaniem się trudnił.

.....

„Dobro tedy narodu kładzie na rząd obowiązek zajęcia się
„gospodarstwem leśnem krajowem ażeby towarzystwo nigdy na
„brak tego materiału wystawione nie było, a że inaczey tego
„dopełnić nie potrafi iak gdy się sam gospodarstwem lasów na-
„rodowych zaymie, wypada stąd to ogólne prawidło, że lasów
„tych nigdy alienować nie może, że ie iako *fidei commissum* uwa-
„żać powinien“. („Czy Rząd może i powinien być właścicielem
lasów?“ Sylwan 1820).

Tak rozumiał obowiązek strzeżenia dóbr narodowych ów-
czesny Rząd Królestwa polskiego, a zasady te można było po-
stawić za wzór rządóm innych państw, w których, w tym sa-
mym okresie, dobra koronne systematycznemu ulegały zniszczeniu
i hurtownej sprzedaży.

Aby dojść do wytkniętego celu, wprowadzić i utrzymać na
olbrzymich przestrzeniach ład i zachować lasy rządowe jako
własność narodu, musiał Rząd Królestwa polskiego starać się
o wykształcenie szeregu ludzi, pojmujących wzniosłe zadanie
stróży dobra narodowego, pełnych zapału, otuchy i chęci do
pracy. Do tego służyć miała „Szkoła szczególna leśni-
ctwa“ założona w Warszawie w r. 1818. Miała ona być funda-
mentem polskiego leśnictwa, krzewicielką pięknej naszej wiedzy
i wychowawczynią całych pokoleń leśników.

Przez krótki czas istnienia warszawskiej szkoły leśnej (od
r. 1818 do 1832) nie mogło się polskie leśnictwo rozwinąć w ca-
łej pełni, w każdym jednak razie były to piękne początki, nie-
stety zbyt rychło zapomniane.

Warto zaiste z pyłu zapomnienia wydobyć dzieje tych
krótkich a świetnych chwil, kiedy nowe życie szerokim po kraju
rozlewało się strumieniem, budząc do nowych czynów wszystko
co do czynu było zdolne.

Sądzę zatem, że każdemu leśnikowi polskiemu miłą będzie
rzeczą poznać bliżej historję tej pierwszej na ziemiach polskich
Szkoły zawodowej leśnej, o której dawnem istnieniu prawie już
słych zaginał, — a która świadczy, że w szeregu narodów ro-
zumiejących ważność i bogactwo lasu nie byliśmy ostatni.

I. Materiały.

Materiały do niniejszej pracy czerpałem głównie z roczników „Sylwana“ 1820. do 1832. W tomach: I., III. i VI. znajdują się szczegółowe sprawozdania z lat szkolnych 1818—1825/6. Sprawozdania te dają dokładny pogląd na frekwencję szkoły teoretycznej i praktycznej, wymieniają szczegółowo rozkład nauk na pojedyncze kursa i ilość godzin wyłożonych w ciągu roku z każdego przedmiotu, podają spisy profesorów i kierujących szkołą leśną. Niestety te dokładne sprawozdania posiadamy tylko z pierwszych lat dziewięciu, ostatnie sprawozdanie z r. szkolnego 1825/6 wydrukowane jest w roczniku „Sylwana“ z r. 1830/32, a ponieważ w roku tym zamknięto szkołę, przeto i ogłaszanie dalszych sprawozdań nieistniejącego już Zakładu stało się bezprzedmiotowe. Oprócz sprawozdań napotykaemy w „Sylwaniu“ plany nauk (tygodniowe podziały godzin) i inne szczegóły.

Obok sprawozdań szczegółowych w „Sylwaniu“ miałem do dyspozycji „Roczniki Królewskiego Korpusu Leśnego“ w których znajdują się spisy ówczesnych urzędników leśnych.

Postanowienia Królewskie i namiestnikowskie, dotyczące się szkoły leśnej czerpałem z bardzo rzadkich i trudno dostępnych roczników „Gazety Warszawskiej“ z lat 1816 do 1824, — lub z „Dziennika praw Królestwa polskiego“ z tychże samych lat.

II. Założenie i otwarcie szkoły leśnej.

Szkoła leśna warszawska (której nie należy brać za jedno ani z instytutem w Marymoncie ani z instytutem w Puławach), założoną została na mocy Postanowienia królewskiego z dnia 17. października 1816. Sądzimy, że czytelnicy „Sylwana“ nie wezmą mi za złe, gdy przytoczę w całości i w dosłownem brzmieniu ten dla historii naszego leśnictwa ważny dokument, tem bardziej że oprócz rocznika „Gazety warszawskiej“ nigdzie zresztą drukowany nie był.

(Gazeta warszawska Nr. 93. z dnia 19. listopada 1816. roku, str. 2159.)

A. Postanowienie Królewskie.

Wypis z Protokołu Sekretaryatu Stanu Królestwa polskiego.

My z Bożej łaski

A L E K S A N D E R I.

Cesarz Wszech Rosyy, Król Polski

etc. etc. etc.

Chcąc opatrzyć skuteczne sposoby do usposobienia przyszłych Urzędników Administracyi Leśney, na przedstawienie Ministrów naszych Oświecenia publicznego, Spraw wewnętrznych tudzież Przychodów i Skarbu, postanowiliśmy i stanowimy :

Art. 1. Będzie ustanowiona w Królestwie Polskiem Szkoła szczególna, pod nazwiskiem Szkoły leśney.

Art. 2. We dwa lata po ustanowieniu Szkoły leśney, nikt nie będzie przypuszczony do Urzędu Nadleśnego Jeneralnego, Nadleśniczego, Leśniczego i Podleśniczego, kto nie odbędzie w Szkole leśney Kursów przepisanych, i nie pozyszcze od Szkoły świadectwa nabytych znajomości leśnych, teorycznych i praktycznych.

Art. 3. Szkoła leśna będzie pod naywyższym dozorem Komisji Przychodów i Skarbu, a szczególnym Dyrektora Jeneralnego Lasów Rządowych.

Art. 4. Na mocy Artykułu 34 Ustawy konstytucyney, dozwalamy Namiestnikowi Naszemu zaciągnąć do służby leśney Królestwa polskiego, na Urzędy i pensyie trwającemi etatami ustanowione, kilku cudzoziemców z zdatności znakomitych i dostatecznie ulegitymowanych, pod warunkiem pełnienia obowiązków administracyynych, i oprócz tego dawania nauk leśnych, tak teorycznych iako i praktycznych.

Art. 5. Uczniowie Szkoły leśney płacić będą nauczycielom nauk leśnych i pomocnych, honorarya, w urzędzeniu szkolnem postanowić się mające.

Art. 6. Plan Szkoły Leśney przez Dyrektora Jeneralnego Lasów Rządowych podany, roztrząśniony przez Kommissyą Przychodów i Skarbu, przedstawiony będzie Namiestnikowi naszemu do potwierdzenia wraz z Etablem potrzebnych na nią wydatków.

Art. 7. Wykonanie niniejszego postanowienia, które w Dzienniku Praw umieszczone być ma, Kommissyi religijney, Oświecenia publicznego i Kommissyi Przychodów i Skarbu polecamy.

Dan w Warszawie d. 4/17 Paźdz. 1816.

(Tu podpisy.)

Wykonanie tego Postanowienia nastąpiło dopiero w półtora roku po jego ogłoszeniu, tyle czasu bowiem zajęło prawdopodobnie opracowanie planu szkoły, powierzone przez króla doświadczonym i pewnym ręką *Ludwika hr. Platera* ówczesnego Dyrektora Jeneralnego Lasów Rządowych.

Plater nie zawiódł oczekiwań narodu i króla. Wypracował obszerny projekt, obejmujący z nadzwyczajną konsekwencyą nie tylko ustrój szkoły i plan nauki, lecz także normy przyjęcia do służby rządowej ukończonych uczniów i dalszy ich awans, przez co stworzył jednolitą całość, ożywioną wspólnym duchem i dał dowód wysokich zdolności organizatorskich.

Dokument ten dla historyi leśnictwa naszego niemniej ważny od pierwszego, przytaczam mimo znaczniejszych rozmiarów również w całości; a skłania mnie do tego głównie ta okoliczność, że rocznik „Gazety warszawskiej“ z r. 1818, w którym postanowienie to wydrukowano, jest nader wielką rzadkością, a pozatem nigdzie, nawet w dawnym „Sylwanie“ dokumentu tego niema.

B. Postanowienie Namiestnika.

Gazeta warszawska Nr. 12. z dn. 10. lutego 1818. str. 285.

Dyrekcya Jeneralna Lasów Rządowych.

Postanowienie Namiestnika Królewskiego względem założenia Szkoły Leśney w Warszawie, na dniu 20. Stycznia r. b. zapadłe, osnowy następującej, do wiadomości powszechney niniejszem podaie. W Warszawie dnia 4. Lutego 1818. r.

Radca Stanu Prezydujący
Plater
Mirecki S.

W Imieniu Najjaśniejszego

A L E X A N D R A I.

Cesarza Wszech Rosssyy, Króla Polskiego

etc. etc. etc.

Namiestnik Królewski w Radzie Stanu.

Stosownie do Postanowienia Królewskiego z dnia 17. Października 1816 r. na przełożenie Kommissyi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, tudzież Kommissyi Przychodów i Skarbu postanowiliśmy i stanowimy co następuje:

I. Ogólne Urządzenie.

Art. 1. Szkoła szczególna Leśnictwa otwartą zostanie w Warszawie w roku bieżącym. Rada Szkoły Leśney dzień iey otwarcia ogłosi przez pisma publiczne.

Art. 2. Rząd Szkoły leśney utrzymywać będzie Rada szkolna, która pod Prezydencyją i kierunkiem Dyrektora Jeneralnego Lasów Rządowych, składać się będzie z Nadleśnego Naczelnego i Nauczycielów Szkoły leśney.

Art. 3. Nauczycielów Szkoły leśney mianować będzie Kommissya Rządowa Przychodów i Skarbu z przedstawieniem Dyrektora Jeneralnego Lasów Rządowych.

Art. 4. Szkoła Leśna będzie miała swoją Bibliotekę, Muzeum zbiorów roślinnych, zwierzęcych, kopalnych i innych, w miarę funduszków w etacie służby Skarbowey dla niey przeznaczanych.

Art. 5. Nauczyciele Szkoły Leśney będą mieli prawo zasiadania z głosem doradczym w Dyrekcyi Jeneralnej Lasów Rządowych, jeżeli do iey posiedzeń w przypadku przedmiotów Technicznych przez Dyrektora Jeneralnego wezwani będą.

II O uczniach Szkoły Leśney.

Art. 6. Uczeń zapisujący się do Księgi Szkoły leśney z przedsięwzięciem poświęcenia się powołaniu Leśnemu, nazywać się będzie *Uczniem stałym*, inni nazywać się będą *Słuchaczami*.

Art. 7. Chcący bydź przyjętym za Ucznia stałego do Szkoły Leśney powinien przed Radą tey Szkoły złożyć we dwa tygodnie przed zaczęciem kursu rocznego:

1-mo. Dowód usamowolnienia lub zezwolenia Rodziców lub Opiekunów.

2 do. Dowód, że ma lat nie mniej jak 16.

3-tio. Świadcstwo wiarygodne o dobrém i moralném swoim postępowaniu.

4-to. Dowód Lekarza, że jest zdrowia trwałego, że ma wzrok i słuch mocny, i że może wytrzymać zimno i niepogodę.

5-to. Świadcstwo z ukończonych zupełnie Szkół Woiewódzkich, albo z ukończoney Klasy IV. tychże Szkół Woiewódzkich, albo przynajmniey z ukończenia Szkół Wydziałowych.

Art. 8. Rada Szkoły leśney po rozważeniu przedstawionych dowodów stanowi o przyjęciu lub nie, podającego się. Przyjęty składa uroczyste przyrzeczenie „że się chce poświęcić powołaniu „Leśnemu, że stosować się będzie do przepisów Szkoły Leśney, „tak wydanych, iak wydać się mogących, i że Zwierzchności „Szkolney będzie zawsze przyzwoicie uległym“ poczem imię i nazwisko ucznia zapisane będzie do księgi szkolney, a w dowód tego zapisania dane mu będzie świadcstwo z podpisem iednego Członka Rady Szkolney.

Art. 9. Ucznie przez czas kursów teorycznych i praktycznych, utrzymywać się będą swoim kosztem.

Art. 10. Każden uczeń przy zapisaniu opłaci do Kassy Szkolney zł. 18.; uwolnionym od tey opłaty bydź nie może iak za zezwoleniem Rady Szkolney, z powodu dowiedzionego ubóstwa. Przeznaczenie tego funduszu przy każdorocznym Etacie oznaczać się będzie.

Art. 11. Postanowione w Etacie corocznym Szkoły Leśney Stypendia przyznawane będą przez Radę Szkolną.

III. Przedmioty nauk i kursa Teoryczne.

Art. 12. Nauki następujące dawane będą w Szkole Leśney
1-mo z Matematycznych:

- a. Arytmetyka
- b. Jeometryia
- c. Trygonometryia
- d. Miernictwo i Niwellacya.
- e. Z Mechaniki nauka o drągu, klinie i inne potrzebniejsze.
- f. Z Budownictwa wieyskiego, ile do oznaczenia potrzeby drzewa dla zwyczajnych kraiovych Budów wiedzieć należy.
- g. Z Budownictwa wodnego, ile trzeba dla pojęcia teory zwyczajnych Tam, Grobel, Rowów i Mostów etc.

2 do. Z nauk przyrodzonych :

- a. Botanika.
- b. Eutomologia Leśna.
- c. Mineralogia ze względem na potrzebę rozeznania różnych gatunków ziem.
- d. Początki Fizyki i Chemii.

3 tio. Z właściwego Leśnictwa.

- a. Uprawa Leśna.
- b. Szacewanie Leśne.
- c. Technologia Leśna z okazaniem naydoskonalszego sposobu palenia węgla, warzenia potażu, pędzenia smoły, dziegciu i terpentyny.
- d. Administracyia Leśna.
 - aa. Policya Leśna.
 - bb. Prawidła Rządu Leśnego.
 - cc. Statystyka Leśna.
 - dd. Prawo i Urządzenia Leśne kraiove.
 - ee. Obraz Administracyi ogólney kraiu.
 - ff. Rachunkowość i Urządzenia Biórowe.

4-to. Z Nauki Myśliwstwa :

- a. Zoologia Zwierząt Łownych.
 - b. Nauka Łowów, wprawa Psów i Ptaków Myśliwych
- Terminologia Myśliwa.

5-to. Z Nauk Pomocnych :

- a. Styl polski.
- b. Rysowanie.
- e. Język niemiecki.

Wszystkie te Nauki rozdzielone będą na Klasy.

Art. 13. Kursa Szkoły Leśney będą roczne, początek ich i koniec iako i rozkład godzin, Rada Szkolna urządzi i ogłosi.

Art. 14. Dwuletni kurs w Szkole Leśney stanowić będzie cały ciąg nauk teorycznych.

Art. 15. Uczniowie obowiązani są słuchać wszystkich lekcey przepisanych; uwolnieni od tego bydź nie mogą iak przez Radę szkolną dla ważnych przyczyn.

Art. 16. Na końcu roku będzie examin, któremu poddać się powinni ci wszyscy, którzy się powołaniu leśnemu chcą poświęcić i potrzebne do tego otrzymać pragną świadectwa.

Art. 17. Po dwóch latach skończonych, będzie examin jeneralny uczniów dwuletnich.

Art. 18. Celem examiniów pierwszoletnich będzie posunięcie uczniów z klasy niższej do wyższej i rozeznanie wczesne zdaćności uczniów do jednego z czterech oddziałów niżej wskazanych.

Art. 19. Celem examiniów uczniów dwuletnich będzie ostateczne przeznaczenie onych do iednego z czterech oddziałów powołania leśnego, to iest :

1. albo do Urzędów wyższych iako to: Rady lub Assessora leśnego, Nadleśnych jeneralnych, Nauczycieli leśnictwa i Nadleśnych.
2. albo do Urzędów administracyynych miejscowych, iako to: Nadleśniczych, Leśniczych, Podleśniczych.
3. albo do służby leśno-mierniczey.
4. albo do służby leśno-biurowey.

Art. 20. O tem rozdzieleniu stanowić będzie Rada Szkoły leśney.

IV. O kursach praktycznych.

Art. 21. Uczniowie przechodzący z kursów teorycznych do kursów praktycznych nazywać się będą praktykantami.

Art. 22. Rozdzieleni praktykanci na powołania w pierwszym roku praktyki następującym sposobem zatrudnieni będą :

- a) Zdolni do Miernictwa oddani będą na praktykę do Mierniczych Leśnych Rządowych dla obeznania się z działaniem Mierniczem w Lasach.
- b) Zdolni do obowiązków Administracyynych, tak wyższych iak niższych, oddani będą pod dozór wybranego nadleśniczego Rządowego Leśnictwem iednem administrującego,

ażeby w ciągu roku ze wszystkimi działaniami praktycznymi gospodarstwa leśnego obeznali się.

c) Ci z Uczniów, którzy do żadnego z powyższych dwóch rodzajów praktyk, nie okażą ochoty, przejdą do aplikacyi Biórowey podług osobnego urządzenia.

Art. 23. Praktykanci Miernicy dwa lata w tej praktyce pozostać powinni; po upłynionym tym czasie pozyskać powinni świadectwo Mierniczego o postępowaniu swoim i zdolności, przytem okazać powinni rozmiar przez siebie dopełniony z Reiestrami, Protokółem, i Mappą dobrze zrysowaną.

Art. 24. Rada Szkoły Leśney rozstrzygnąwszy świadectwa roboty praktykanta, wyda mu zaświadczenie, które jeżeli uzyska potwierdzenie Dyrekecyi jeneralnej Lasów Rządowych, przedstawione zostanie Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Policji końcem uzyskania patentu podług przepisów ogólnych, z zastrzeżeniem złożenia examinu w Kommissyi examinacyney.

Art. 25. Praktykanci administracyjni przebędą w praktyce niższej przez rok; po upłynionym tym czasie odbędzie się examin praktyczny w przytomności Dyrektora Jeneralnego; przy tém examinie każdy praktykant otrzyma świadectwo *bardzo dobrze* albo *dobrze*.

Art. 26. Otrzymujący podług Artykułu 25. świadectwo *dobrze* pozostaną rok jeszcze w praktyce niższej, po którym upłynionym ci z nich, którzy otrzymają po examinie drugim praktycznym świadectwo *dobrze*, zapisani zostaną przez Dyrektora Jeneralnego do listy kandydatów na Podleśnych; ci co otrzymają świadectwo *bardzo dobrze*, zapisani zostaną do listy Kandydatów na Leśniczych i Nadleśniczych

Art. 27. Otrzymujący podług Artykułu 25. po pierwszym examinie praktycznym świadectwo *bardzo dobrze*, jeżeli przy wstępie do Szkoły Leśney udowodnili, że ukończyli nauki w szkołach Woiewódzkich dawane, przejdą do praktyki wyższej i oddani będą pod dozór wybranego Nadleśnego Jeneralnego dla obeznania się ze wszystkimi działaniami wyższego Leśnego Rządu.

Art. 28. Otrzymujący podług Artykułu 25 na pierwszym examinie praktycznym świadectwo *bardzo dobrze*, jeżeli ukończenia nauk w szkołach Woiewódzkich dawanych nie udowodnili, pozostaną w praktyce niższej i zapisani zostaną do listy Kandydatów podług brzmienia Artykułu 26.

Art. 29. Praktykanci przebędą w praktyce wyższej przez dwa lata, po których upłynionych ci z nich, którzy otrzymają świadectwo *dobrze*, zapisani zostaną do listy Kandydatów na Nadleśnych; ci zaś, co otrzymają świadectwo *bardzo dobrze*, będą mogli być wpisani do listy Kandydatów na Nadleśnych Jeneralnych, na Assessorów lub Radców Leśnych i na Nauczycielów Leśnictwa, iak tylko złożą dowód posiadania nauk następujących w Uniwersytecie dających się iako to:

- a. Nauk administracyynych.
 - b. Prawa krajowego
 - c. Matematyki stosowanej
 - d. Fizyki
 - e. Chemi
 - f. Historyi naturalney
- } w całej ich obszerności.

Art. 30. Otrzymujący podług Artykułu 28. świadectwo *bardzo dobrze*, nieposiadający nauk akademicznych w Artykule 29. wymienionych, zapisani zostaną do listy Kandydatów na Nadleśnych z pierwszeństwem nad temi, co tylko otrzymali świadectwo *dobrze*.

Art. 31. Examina z nauk akademicznych odbywać się będą w Uniwersytecie.

V. O przyjęciu do służby Kandydatów Leśnych.

Art. 32. Kandydaci Leśni nim do posady właściwey sobie otrzymają nominacją, zdać powinni dowód nabytych wiadomości przed Kommissyją Examinacyyną czy naywyższą czy Woiewódką Mazowiecką, stosownie do postanowienia naszego o tych Kommissyjach z dnia 12. Listopada 1816 r.

Art. 33. Nadleśni Jeneralni, Nauczyciele Leśnictwa, Radey lub Assessorowie Leśni, należec będą w stosunku do tych examinów do klasy *trzeciej*, Nadleśniczowie i Mierniczowie Leśni do klasy *drugiej*.

Art. 34. Po pierwszym wpisaniu praktykantów na listę Kandydatów podług przepisów niniejszego postanowienia, nikt do Examinów na posady Leśne w Kommissyjach Examinacyynych przypuszczony nie będzie, kto nie złoży świadectwa, że jest wpisany w listę Kandydatów Leśnych.

Art. 35. W Kommissyi naywyższej examinacyjnej przy Examinie Leśnych Kandydatów zasiadać będą Dyrektor Jeneralny Lasów Rządowych i dway Nauczyciele Szkoły Leśney, lub inni znawcy; w Kommissyi Examinacyjney Woiewództwa Mazowieckiego ieden albo dwóch Nauczycieli Szkoły Leśney lub inni znawcy. Wyznaczenie Nauczycielów i innych znawców do Kommissyi Examinacyjney, zależy od Dyrekcyi Jeneralney Lasów Rządowych.

Art. 36. Każdy podług przepisów niniejszego postanowienia ukształcony Kandydat Leśny, będzie umieszczony na posadzie leśney wakującej podług zdadności swoiey i pierwszeństwa wpisu do listy Kandydatów.

Art. 37. Podobne pierwszeństwo mieć będą Kandydaci Leśni przy wyborze pomocników do posad właściwych stosownie do organizacyi i służby leśney.

Art. 38. Jak tylko się zacznie w kraiu szacowanie Leśnictw Rządowych, Kandydaci zapisani do posad Nadleśnych, Nadleśnych Jeneralnych i Miernicznych, przed innemi do tego działania w pomoc Nadleśnemu Naczelnemu użyci będą z pobieraniem postanowionego za tę pracę wynagrodzenia.

VI. O posuwaniu na stopnie wyższe Urzędników nowo-mianowanych.

Art. 39. Kandydaci Leśni, którzy po udowodnionej kwalifikacyi uzyskali nominacyie do posad Podleśnego, Leśniczego i Nadleśniczego mają prawo ubiegać się do wyższych Administracyi Leśnych Urzędów, skoro zadość uczynią warunkom w następujących artykułach przepisany.

Art. 40. *Podleśny* może być umieszczony na liście Kandydatów na *Leśniczych*, *Nadleśniczych*, skoro we dwa lata po otrzymaney posadzie Podleśnego złoży powtórny Examin Artykułem 26 przepisany, i otrzyma świadectwo *bardzo dobrze*.

Art. 41. *Leśniczy* i *Nadleśniczy* może być umieszczony na liście Kandydatów na *Nadleśnych*, skoro w lat cztery po otrzymaney posadzie Leśniczego lub Nadleśniczego złoży examina z Matematyki, Historyi naturalney, Fizyki, Chemii w stopniu, do którego też nauki dawane są w szkołach Woiewódzkich.

Art. 42. Wykonanie niniejszego postanowienia Kommissyiom Rządowym polecamy.

Działo się w *Warszawie* na posiedzeniu Rady Administracyjney dnia 20. stycznia 1818 roku.

(Podpisano)
Minister Prezydujący
w Kommissyi Rząd:
Wyznań i Oświec.
(podp) S. Potocki

ZAIĄCZEK.
Radca Sekr. Stanu
Jenerał Brygady
(podp.) Kosecki

Zgodno z Oryginałem :
Radca Sekretarz Stanu, Jenerał Brygady
(podpisano) Kosecki
Za zgodność: (podp) Kruszyński.

Stanisław Sokołowski.